

Маја М. Босанац

Јована Ј. Милутиновић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

Одсек за педагогију

УДК 371.4:37.048

DOI 10.46793/Uzdanica19.1.407B

Прегледни рад

Примљен: 28. јануар 2022.

Прихваћен: 27. мај 2022.

МАГНЕТ-ШКОЛЕ И РАЗЛИЧИТИ АСПЕКТИ ЊИХОВОГ ДЕЛОВАЊА¹

Апстракт: Полазећи од става да иновације у образовању постају императив образовних система, предмет овог рада јесу магнет-школе које, мада представљају амерички модел јавних, државних школа, привлаче пажњу истраживача и педагошке јавности и ван америчког континента. Циљ рада је анализа основних карактеристика магнет-школа у контексту глобалних трендова и савремених образовних политика. Овај циљ концептуализован је у оквиру три задатка: (1) сагледавање глобалних трендова у образовању с посебним освртом на питање избора школе, (2) представљање настанка магнет-школа и анализирање њихових основних карактеристика, (3) испитивање ефеката деловања магнет-школа. На основу теоријске анализе, закључује се да магнет-школе, као школе избора које привлаче ученике и родитеље заинтересоване за одређене садржаје или приступе образовању, имају потенцијал да делују у правцу осигуравања једнаких шанси за квалитетно образовање, јер увођењем иновација у пракси настоје истовремено да промовишу квалитет образовања, једнакоправност и социјалну правду.

Кључне речи: алтернативне школе, образовне политике, магнет-школе, родитељи, политика избора школе.

УВОД

Глобализација и међународне утакмице довеле су до тога да је, унутар међународних организација које се баве развојем, проблематика економског и друштвеног развоја постала значајан предмет расправа које су често усмерене на развојну улогу образовања (Пастуовић 2012). Последишно, захтеви који се постављају пред образовне системе све су обимнији и комплекснији, а разлози за то су бројни. Један од значајних чинилаца који образовање ста-

¹ Рад је настао као резултат рада на пројекту реализованом на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС на основу Уговора о реализацији и финансирању научноистраживачке делатности НИО у 2022. години.

вља у центар многих дискусија односи се на чињеницу да се, на глобалном нивоу, налазимо у периоду економије засноване на знању. Отуда се образовање на свим нивоима суочава са све бројнијим друштвеним захтевима и новим улогама. Наиме, од седамдесетих година двадесетог века до данас готово свака земља третира проблеме школе и образовања као друштвена питања од изузетног значаја (Милутиновић, Зуковић 2013). Управо због тога још је истакнутије незадовољство доминантном школском праксом, и у том оквиру у литератури се указује да изазови које доносе глобалне развојне промене захтевају осигуравање услова за демократизацију и успостављање и развој плурализма у образовању (Милутиновић 2011; Ридл 2003; Сливка, Истансе 2006).

Услед глобализације и под утицајем деловања међународних актера, реформски образовни процеси данас су све сличнији широм света (Спасеновић 2019). Полазећи од става да иновације у образовању постају императив образовних система, предмет овог рада јесу магнет-школе које, мада представљају амерички модел јавних, државних школа, привлаче пажњу истраживача и педагошке јавности и ван америчког континента. Иако су магнет-школе настале као израз протеста и друштвене критике због постојања расно сегрегираних школа, данас се улога ових школа значајно проширила па се њихово деловање везује за увођење иновативних образовних програма и метода ради унапређивања постојеће праксе и система образовања, за пружање могућности сваком ученику да оствари пуне потенцијале, као и за смањивање јаза у образовним постигнућима међу ученицима различитих друштвених група (према: Кутњак Вртарић 2017: 430). При томе, значајно је да су магнет-школе, пре свега, школе избора које установљавају слободу избора путем креирања могућности бирања школа са специфичним програмом и приступима образовању.

МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Као циљ рада поставља се теоријска анализа основних карактеристика магнет-школа у контексту глобалних трендова и савремених образовних политика. Овај циљ концептуализован је у оквиру три задатка: (1) сагледавање глобалних трендова у образовању с посебним освртом на питање избора школе, (2) представљање настанка магнет-школа и анализирање њихових основних карактеристика, (3) испитивање ефеката деловања магнет-школа. У том оквиру, у првој целини рада разматрају се глобални трендови у реформишању образовања, где се посебан акценат ставља на питање компетитивности школа којем се у литератури приступа на различите начине. У другој целини проучава се настанак, развој и савремени концепт магнет-школа, док се у

трећој целини анализирају и сумирају истраживачки налази који се тичу укупних ефеката деловања школа с магнет-програмима.

ГЛОБАЛНИ ТРЕНДОВИ У ОБРАЗОВАЊУ И ПИТАЊЕ ИЗБОРА ШКОЛЕ

Процеси глобализације утицали су на то да се реформе образовања које се одвијају у многим земљама крећу сличном путањом (Спасеновић 2019). Поједини аутори (Салберг 2016) упућују на појаву Глобалног покрета образовне реформе, који се развио из повећане међународне размене политика и праксе. Према Салбергу (2016), главни елементи који чине глобалне трендове у реформисању образовања јесу следећи: (1) повећана конкуритивност унутар образовних система; (2) стандардизација у образовању; (3) придавање приоритетног значаја језичкој писмености, математици и природним наукама у школама; (4) корпоративни модел управљања; (5) одговорност наставника за успех ученика у школама и надзор базиран на тестирању.

За сагледавање положаја магнет-школа у оквиру савремених образовних политика од посебног значаја је питање конкуритивности којем се у литератури приступа на различите начине. Реч је о томе да у великом броју земаља данас постоје школе које су јавне, приватне, алтернативне или представљају јавно-приватна партнерства, а које повећавају могућност слободног избора школе. У том оквиру, у литератури се (Милутиновић 2011) указује на то да у садашњем европском образовном контексту постоји могућност одабира између различитих школа, како унутар јавног, тако и између јавног и приватног сектора.

Међутим, питање политике избора школе представља донекле контроверзну тему, будући да су становишта у погледу ослањања на механизме слободног тржишта у образовању поларизована. Критичари тврде да се прихватањем политике слободног избора школе отвара могућност да неки ученици приме боље образовање од других, да се увођењем те политике напушта најважнија функција јавног образовања која се огледа у преношењу заједничких културних вредности и да се продубљују постојеће класне и социјалне неједнакости (Бојд 2005; Каплан, Овингс 2018; Сливка, Истансе 2006). Верује се да постојећи економски и образовни диспаритети креирају услове који у пракси исходе умножавањем прилика и погодности за оне који су већ привилеговани и ограничавањем прилика за оне којима су могућности за напредовање најпотребније. С друге стране, распрострањено је уверење према којем такмичење међу школама представља значајно средство унапређивања квалитета образовања. Претпоставка од које се полази јесте да приступ да се школе доведу у ситуацију да се изборе за ученике уводи плурализам у образовни систем и решава проблем осредњости јавног образовања који настаје

услед државног монопола. Тврди се и да избор школе подстиче ангажовање родитеља у образовању властите деце и да повећава образовне могућности за неке сиромашне, па самим тим и оштећене ученике (Милутиновић 2011; ОЕЦД 1998; Сливка, Истансе 2006). Верује се и да спровођење политике слободног избора школе ослобађа непривилеговане од бирократије јавних школа, те да их оснажује по питању одабира квалитетне школе. Значајно је да се већина аргумената у погледу одбране слободног избора школе заснива на ставу да могућност избора представља темељни принцип плуралног демократског друштва (Милутиновић 2011).

НАСТАНАК И КАРАКТЕРИСТИКЕ МАГНЕТ-ШКОЛА

Магнет-школе настале су у Сједињеним Америчким Државама како би се промовисала расна разноликост, унапредили стандарди образовања и осигурали програми који задовољавају појединачне таленте и интересе. Те школе јесу јавне, државне школе које привлаче ученике и родитеље заинтересоване за одређене садржаје или приступе образовању. Сам термин 'магнет' стекао је популарност седамдесетих година 20. века када су креатори образовних политика дизајнирали планове за десегрегацију како би школу учинили атрактивнијом за родитеље, наставнике и ученике. Од 1975. године, магнет-школе су и званично означене као средство десегрегације и њихов се број постепено повећавао; у периоду од 1982. до 1991. године број школа које нуде магнет-програме се готово удвостручио (Голдринг, Смрекар 2000). Подаци даље показују да се број школа које нуде магнет-програме утростручио у периоду од 1981/1982. до 2012/2013. школске године, с 1019 на укупно 3254 школе. Такође, порастао је укупан број уписаних ученика у школе које нуде магнет-програме, с процењених 1,2 милиона уписаних ученика у школској 1981/1982. години на 2,6 милиона уписаних ученика у школској 2012/2013. години (Страубхар, Ванг, Силвеста 2021). Најновији подаци показују да у Сједињеним Америчким Државама делује 3484 магнет-школа (Министарство образовања САД, Национални центар за образовну статистику, 2020), као и да те школе обухватају 5,3% укупног броја уписаних ученика у основне и средње школе (Смотерсон, Диам 2022).

Иако магнет-школе представљају јавне школе (основне и средње), у литератури се (Метз 2003; Стилр, Левин 1994) истиче да оне имају одређене карактеристике које чине да се њихов рад разликује од доминантне школске праксе: магнет-школе нуде другачија решења у погледу педагошког приступа или садржаја поучавања; уписују ученике према њиховом слободном избору и доступне су и за одређени број ученика који су из другог дела града како би се компензовале разлике у квалитету школа; политика уписа ученика је таква да осигурава десегрегацију школе. Данас, специфична програмска по-

дручја или одређени приступи образовању представљају најважније одлике тих школа (Ванг, Херман 2017). Специфичне теме или приступи образовању осмишљавају се како би се привукла разнолика популација ученика у заједници, а теме могу укључивати: уметничке садржаје, природне науке, друштвене науке, академско општеобразовне програме, технолошке и математичке садржаје, језичке и културне садржаје, програме за даровите. Могућност слободног избора указује управо на то да се ученици могу уписати у магнет-школу у складу са својом заинтересованашћу за посебност школе, а не према месту становања. Значајно је и да магнет-програм може бити структуриран на различите начине; магнет-програм може бити развијен као посебан програм и деловати као мања организациона целина у оквиру редовне, јавне школе или може бити имплементиран у рад целокупне школе („целе магнет-школе”).

У литератури се (Кутњак Вртарић 2017) указује на следеће темељне принципе на којима се заснива концепт магнет-школа: (1) разноврсност ученичке популације која рефлектује слику заједнице, укључујући креирање интеркултурног окружења које карактерише емпатија, међусобно поштовање и сарадња различитих појединаца; (2) иновативни курикулум који се развија како би се обезбедила тематски релевантна настава и ефикасне методе поучавања; (3) академска успешност која се остварује путем наставе усмерене на потребе ученика: висока очекивања јасно су артикулисана, а ученицима је доступна индивидуализована подршка како би се одговорило на њихове интересе и образовне аспирације; (4) висококвалитетни наставни програми који подразумевају оспособљеност и професионалност наставног особља и који припремају ученике за тржиште рада и за наставак високог образовања; (5) партнерство с породицом и заједницом, што омогућава креирање система подршке и брижног окружења за учење.

Када су у питању одлике магнет-школа које се најчешће налазе у фокусу истраживачких интересовања, преглед литературе (Дејвис 2014; Голдхабер 1999; Голдринг, Смрекар 2000; Росел 2003; Вест 1994) упућује на констатацију да је реч, пре свега, о темама десегрегације и осмишљавања и имплементирања програма. Међутим, нека истраживања усредсређују се и на друга релевантна питања – на пример, на академска постигнућа ученика (Балоу, Голдринг, Лиу 2006; Ву и др. 2019; Гаморан 1996; Страубхар, Ванг, Силвеста 2021), на подршку развоју даровитих ученика (Крос, Стјуарт, Колман 2003), на укљученост родитеља у образовање деце и њихово задовољство магнет-школама (Хаусман, Голдринг 2000), што све указује на то да су магнет-школе данас премашиле првобитне десегрегацијске циљеве и преузеле проширене улоге.

Значајно је напоменути да се у литератури магнет-школе означавају и као алтернативне школе или школе избора (Голдринг, Смрекар 2000; Сливка 2008). Концепт магнет-школа настао је, како је већ речено, седамдесетих

година 20. века као феномен привлачења ученика и родитеља у поједине школе независно од етничке или расне припадности, као и социоекономског статуса. Ради смањивања расне изолације, на том концепту је 1968. године и основана прва школа у Вашингтону, а годину дана касније и у Бостону. Тада су те школе представљале алтернативу регуларној јавној школи, и нису се још обележавале као 'магнет', већ као алтернативне школе (Кутњак Вртарић 2017). Наиме, алтернативне школе су, од самог оснивања, подупирале веома различите ствари; оне су и осниване и дизајниране како би испуниле разноврсне сврхе и функционисале прилично различито једна од друге (Милутиновић 2011). При томе, многе од алтернативних школа управо су се, шездесетих и седамдесетих година 20. века, ослањале на идеје хуманистичке психологије, као и на теорију и праксу прогресивног образовања. У том оквиру, као школе избора или алтернативне школе, магнет-школе карактеришу разноврсне иновације: иновације у администрацији и организацији образовног процеса, као и иновације у садржајима образовања. Магнет-школе уобичајено прилагођавају своје циљеве и курикулум одређеној теми, те привлаче ученике и родитеље који имају специфичну врсту интересовања.

РОДИТЕЉСКИ ИЗБОР И ЕФЕКТИ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ МАГНЕТ-ШКОЛА

Реформна педагогија с почетка 20. века допринела је у значајној мери процесу критичког преиспитивања конвенционалног образовања, његових теоријских основа и недостатака (Милутиновић, Зуковић 2013). У том су периоду многи родитељи захтевали да имају право не само на могућност избора школе/програма и на добру информисаност о ономе што се догађа у школи, већ и на могућност оснивања и признавања васпитно-образовних установа које нису под директним патронатом државе (Малеш 1995). Као што је генерално случај с алтернативама у образовању, данас постоје различити разлози због којих родитељи за своју децу бирају магнет-школе, које су у Сједињеним Америчким Државама најраспрострањенији модел који родитељима нуди могућност избора унутар јавног школства. Ти разлози јесу следећи: незадовољство другим јавним школама, академски разлози, већи квалитет образовања, близина места боравка, јачање породичних веза. Сумирајући резултате различитих истраживања која се баве питањима родитељског избора и нивоа задовољства магнет-школама, укључености родитеља у рад школе и утицаја у доношењу одлука, Хаусман и Голдринг (2000) констатују следеће: (1) родитељи из многих разлога бирају магнет-школе (незадовољство претходном јавном школом, промовисање система вредности и ставова који се подржавају у породичном окружењу, разлози академске или практичне природе) и испољавају већи ниво задовољства у погледу изабране

школе; (2) разлози родитељског избора школе јесу битан предиктор нивоа задовољства школом и укључености у рад школе; (3) родитељи који разлоге одабира виде у систему вредности које промовише школа испољавају већи ниво задовољства избором школе и укључености у доношење одлука које се односе на њен рад. У том оквиру, исти аутори истичу да магнет-школе представљају важан део јавног школског система, будући да налази емпиријских истраживања потврђују да: родитељи исказују жељу за могућношћу одабира школа; магнет-школе олакшавају социјалну интеграцију, посебно у односу на друге јавне школе које су све више расно сегрегиране; докази јасно сугеришу да магнет-школе имају позитиван утицај на постигнућа ученика (Хаусман, Голдринг 2000).

У контексту разматрања родитељског избора школе, а полазећи од чињенице да се образовање данас посматра као пут и средство развоја како појединачно тако и људског друштва, отвара се питање доприноса магнет-школа креирању социјалног капитала. Мада постоји више тумачења социјалног капитала, једна од дефиниција одређује га као социјалну мрежу са заједничким нормама, вредностима и схватањима која олакшавају сарадњу унутар и између група (Пастуовић 2012). Другачије речено, социјални капитал састоји се од норми, обавеза и односа поверења генерисаних међусобним релацијама чланова неке заједнице; када је квалитет тих релација добар, социјални капитал представља ресурс пружања подршке у когнитивном и социјалном развоју (Гаморан 1996). У том оквиру, у литератури се (Кокс, Витко 2008) указује да школе избора имају могућност да значајно допринесу социјалном капиталу. Јавне школе фокусиране на специфичне теме одликује одређена обједињујућа идеја и снажан осећај заједничтва; чињеница да су ученици и њихови родитељи изабрали школу са специфичним фокусом омогућава веће социјално повезивање (Гаморан 1996). Будући да истраживања (Хаусман, Голдринг 2000; Харис 2018) показују да повећан ниво укључености у рад школе имају родитељи који разлоге одабира виде у систему вредности које промовише школа, може се констатовати да магнет-школе као школе избора могу допринети креирању социјалног капитала.

Ефекти имплементације магнет-школа и њиховог рада представљени су у разноврсним истраживањима, при чему различити начини на које те школе привлаче специфичне групе ученике и варијације унутар и између различитих типова тих школа отежавају доношење јединствених закључака. Рана истраживања магнет-школа (према: Ванг, Херман 2017: 166) односила су се на испитивање ефеката магнет-програма на расну интеграцију што указује на чињеницу да су се прва истраживања рада магнет-школа везивала за испитивање социјалних ефеката њиховог деловања. Резултати су показали да, иако је магнет-програм постигао циљеве у погледу повећања разноликости ученика, расна сегрегација се у појединим одељењима и даље повећавала.

Каснија истраживања (Бетс и др. 2006) показују пак да магнет-школе индиректно подстиче расну и етничку интеграцију унутар округа.

Када је реч о академским ефектима имплементације магнет-школа, значајна истраживања потврдила су да су те школе ефикасније у односу на друге јавне школе у смислу повећања постигнућа ученика у области читања, као и природних и друштвених наука (Гаморан 1996). Новија истраживања (Коб, Бајфулко, Бел 2009) показују да успостављање магнет-школа има академске и социјалне ефекте који се огледају у снажнијој вршњачкој подршци у постизању когнитивних циљева учења, већој мотивацији за наставак образовања, смањеној стопи изостајања с наставе, чешћим пријатељствима с расно или етнички другачијим вршњацима у односу на ученике који похађају регуларне јавне школе. Друга истраживања (Бајфулко, Коб, Бел 2009) указују на позитивне ефекте магнет-школа на ученичка постигнућа у областима математике и читања. У литератури се (Кутњак Вртарић 2017) још наводи да истраживања показују да се похађање магнет-школа повезује и с бољим постигнућима ученика на тестовима из математике, читања и друштвених наука у односу на државни просек, с већим бројем ученика који су положили завршне испите (матуре) и уписали факултете, с бољим разумевањем и прихватањем разлика међу културама, као и са снажнијим осећањем заједништва у школи, с позитивним међугрупним односима и с мањом флукуацијом искусних наставника. Истраживања (Ву и др. 2019) показују и да похађање магнет-школе позитивно корелира с уписом на универзитет, што пак има дугорочне ефекте, осигуравајући компетитивност на тржишту рада. Међутим, нека истраживања (Ресник 2015) указују и на то да магнет-школе могу да резултирају и унутаршколском сегрегацијом која умањује једнаке шансе за непривилеговану популацију, посебно у периодима буџетских ограничења.

Значајно је напоменути да се истраживачке студије које се баве питањем ефеката имплементације магнет-школа суочавају и с многим изазовима који се, према појединим ауторима (Ванг, Херман 2017), у највећој мери односе на велике разлике у томе како су поједине школе конципиране и имплементирание. Реч је о томе да се кључна обележја магнет-школа разликују од школе до школе: магнет-школе могу бити фокусиране на специфичне садржаје (на пример, енгл. Science, Technology, Engineering, Mathematics – STEM) или на имплементацију одређене педагошке оријентације (на пример, Монтесори). Такође, магнет-програм може бити имплементиран у рад целокупне школе или се може говорити о магнет-програму као посебном програму и организационој целини у оквиру јавне школе. Осим тога, магнет-школе се разликују и у начинима на које интегришу кључне теме (научни, технолошки, математички, друштвени, уметнички или језички садржаји): док су у основним школама те теме обично интегрисане у редовну наставу, на вишим нивоима образовања оне се уобичајено нуде као посебни или изборни курсе-

ви. Могућност уопштавања резултата истраживања ефеката имплементације магнет-школа усложњава и чињеница да су испитивања углавном усмерена на резултате рада појединих школа, те на деловање школа унутар појединих округа који се пак разликују у приступима магнет-школама (на пример, број и тип магнет-програма, доступност превоза). Коначно, када је реч о истраживањима ефеката рада ових школа, потребно је скренути пажњу и на чињеницу да се у литератури (Ванг, Херман 2017) указује на то да су магнет-школе доживеле еволуцијске промене, те да су временом од првобитне усмерености на борбу против расне сегрегације преузеле улогу развијања различитих иновација у образовању и стратегија унапређивања рада школа кроз процесе трансформисања јавних школа с ниским перформансама у магнет-програме.

ЗАКЉУЧАК

Проблеми с којима се суочавамо у савременом друштвеном контексту и захтеви који се постављају пред образовне системе веома су комплексни. Ти захтеви су, између осталог, резултирали и све разноврснијим васпитно-образовним институцијама које могу бити јавне, приватне, алтернативне или представљају јавно-приватна партнерства. Мада подлеже одређеним критикама, концепт слободног избора школе може да буде значајан у оквиру успостављања и развијања плурализма у образовању као саставног елемента процеса демократизације и унапређивања квалитета образовања. У литератури се указује на многе предности које произлазе из примене политике слободног избора школе. Јављају се ставови о значају алтернативних школа за надокнађивање одређених недостатака који се јављају унутар доминантне школске праксе, за проширивање варијабилности понуде образовних институција и за увођење различитих иновација (Спевак 2001). У литератури се, на основу прикупљених података у процесу евалауције, тврди и да имплементација политике слободног избора школе, осим што уважава таленте појединаца, узима у обзир велике разлике у способностима и потребама ученика, подржава права различитих етничких и културних група и омогућава им да сачувају и негују своју културу и традицију (Бојд 2005).

У том оквиру, магнет-школе се могу посматрати као један од начина да појединци, који сматрају да конвенционално образовање није усклађено с њиховим специфичним потребама, пронађу одговарајући приступ образовању. Магнет-школе тако имају потенцијал да делују у правцу осигуравања једнаких шанси за квалитетно образовање, јер увођењем иновација у пракси настоје истовремено да промовишу квалитет образовања, једнакоправност и социјалну правду. Имајући у виду ниво умрежености и подршке која је потребна и на националном и на локалном нивоу, имплементација магнет-школа требало би да подразумева стратешко промишљање и додатна улагања,

флексибилност постојећих процедура, размишљање изван постојећих оквира, али и промену перцепција о начинима функционисања школе, школској клими, сарадњи школе, родитеља, локалне заједнице и запослених (Кутњак Вртарић 2017). Коначно, када је реч о магнет-школама, треба констатовати да глобалне тенденције у развоју образовања доприносе томе да се реформе образовања које се одвијају у образовним системима широм света крећу у сличном правцу. Отуда су релевантна истраживања модела школе из географски удаљених средина, будући да таква испитивања могу да подстакну критичка размишљања о могућностима решавања специфичних проблема зависно од локалних прилика.

ЛИТЕРАТУРА

Балоу, Голдринг, Лиу (2006): D. Ballou, E. Goldring, K. Liu, *Magnet schools and student achievement*, New York: National Center for the Study of Privatization in Education, Teachers College, Columbia University.

Бетс, Рајс, Зау, Танг, Кодл (2006): J. R. Betts, L. A. Rice., A, C. Zau, Y, E. Tang, C. R. Koedel, *Does school choice work? Effects on student integration and achievement*, San Francisco CA: Public Policy Institute of California.

Бајфулко, Коб, Бел (2009): R. Bifulco, C. D. Cobb, C. Bell, Can interdistrict choice boost student achievement? The case of Connecticut's interdistrict magnet school program, *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 31(4), 323–345.

Бојд (2005): W. Boyd, Markets, choices and educational change, In: A. Hargreaves (Ed.), *Extending educational change: International handbook of educational change*, The Netherlands: Springer, 69–94.

Ванг, Херман (2017): J. Wang, J. Herman, Magnet schools: History, description, and effects, In: R. A. Fox, N. K. Buchanan (Eds.), *The Wiley Handbook of School Choice*, New York: John Wiley & Sons Inc, 158–179.

Вест (1994): K. C. West, A desegregation tool that backfired: Magnet schools and classroom segregation, *The Yale Law Journal*, 103(8), 2567–2592.

Ву, Вей, Ванг, Ђоу (2019): J. Wu, X. Wei, H. Zhang, X. Zhou, Elite schools, magnet classes, and academic performances: Regression-discontinuity evidence from China, *China Economic Review*, 55, 143–167.

Гаморан (1996): A. Gamoran, Student achievement in public magnet, public comprehensive, and private city high schools, *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 18(1), 1–18.

Голдхабер (1999): D. D. Goldhaber, School choice: An examination of the empirical evidence on achievement, parental decision making, and equity, *Educational Researcher*, 28(16), 16–25.

Голдринг, Смрекар (2000): E. Goldring, C. Smrekar, Magnet schools and the pursuit of racial balance, *Education and Urban Society*, 33(1), 17–35.

Дејвис (2014): T. M. Davis, School choice and segregation: “Tracking” racial equity in magnet schools, *Education and Urban Society*, 46(4), 399–433.

Каплан, Овингс (2018): L. Kaplan, W. Owings, Betsy DeVos's Education Reform Agenda: What Principals – and Their Publics – Need to Know, *NASSP Bulletin*, 102(1), 58–84.

Коб, Бајфулко, Бел (2009): C. D. Cobb, R. Bifulco, C. Bell, *Evaluation of Connecticut's interdistrict magnet schools*, Storrs, CT: University of Connecticut, The Center for Education Policy Analysis.

Кокс, Витко (2008) J. H. Cox, C. Witko, School choice and the creation of social capital reexamined, *American Journal of Political Science*, 52(1), 142–155.

Крос, Стјуарт, Колеман (2003): T. L. Cross, R. A. Stewart, L. J. Coleman, Phenomenology and its implications for gifted studies research: Investigating the lebenswelt of academically gifted students attending an elementary magnet school, *Journal for the Education of the Gifted*, 26(3), 201–220.

Кутњак Вртарић (2017): M. Kutnjak Vrtarić, Magnet-škole kao mogući model obrazovne desegregacije i socijalnog uključivanja romske djece u Hrvatskoj, *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 66(3), 423–441.

Малеш (1995): D. Maleš, Od nijeme potpore do partnerstva između porodice i škole, *Društvena istraživanja*, 1(21), 75–88.

Метз (2003): M. H. Metz, *Different by design: The context and character of three magnet schools*, New York: Teachers College Press.

Милутиновић, Зуковић (2013): J. Milutinovic, S. Zuković, Odgojne i obrazovne tendencije: privatne i alternativne škole, *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15(2), 241–266.

Милутиновић (2011): J. Milutinović, *Alternative u teoriji i praksi savremenog obrazovanja – put ka kvalitetnom obrazovanju*, Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine.

Министарство образовања, национални центар за образовну статистику (2020): U. S. Department of Education, National Center for Education Statistics, *Number and enrollment of public elementary and secondary schools, by school level, type, and charter, magnet, and virtual status: Selected years, 1990–91 through 2018–19*, US: National center for Education Statistics.

ОЕЦД (1998): OECD, *Škole i kvalitet*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Institut za preduzetništvo MSP BK; Zrenjanin: Tehnički fakultet „Mihajlo Pupin”.

Пастуовић (2012): N. Pastuović, *Образовање и развој: како образовање развија ljude i mijenja društvo, a kako društvo djeluje na образовање*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja, Učiteljski fakultet.

Ресник (2015): J. Resnik, The incorporation of the international baccalaureate in Magnet schools in the United States: Survival strategies of low performing schools, *Educational Practice and Theory*, 37(2), 79–106.

Ридл (2003): K. Ridl, Alternativne škole i inovacije u obrazovanju, *Pedagoška stvarnost*, 49(3–4), 337–346.

Росел (2003): C. Rossell, The desegregation efficiency of magnet schools, *Urban Affairs Review*, 38(5), 697–725.

Салберг (2016): P. Sahlberg, The global educational reform movement and its impact on schooling, In: K. Mundy, A. Green, B. Lingard, A. Verger (Eds.), *The handbook of global education policy*, Chichester, UK; Malden, MA: Wiley Blackwell, 128–144.

Сливка (2008): A. Sliwka, The contribution of alternative education, In: OECD (Ed.), *Innovating to learn, learning to innovate*, Paris: OECD, 93–112.

Сливка, Истанце (2006); A. Sliwka, D. Istance, Choice, diversity and „exit” in schooling – A mixed picture, *European Journal of Education*, 41(1), 45–58.

Смотерсон, Дием (2022): B. Smotherson, S. Diem, *Lessons learned from magnet schools’ experiences with integration efforts: Facts and frequently asked questions for school districts*, Equity Tool, New York: Midwest & Plains Equity Assistance Center (MAP EAC).

Спасеновић (2019): V. Spasenović, *Образовна политика: глобални и локални процеси*, Београд: Институт за педагогiju и андрагогiju Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Спевак (2001): Z. Spevak, *Алтернативне школе – развој, појмовни оквир и функције, Педагошка стварност*, 47(9–10), 659–665.

Стилер, Левин (1994): L. Steelr, R. Levine, *Educational innovation in multiracial contexts: The growth of magnet schools in American education*, California: The Department of Education.

Страубхар, Ванг, Силвеста (2021): R. J. Straubhaar, J. Wang., R. M. Sylvester, *50 years of magnet schools: An overview of desegregation efforts* (CRESST Report 868), UCLA/CRESST.

Хаусман, Голдринг (2000): C. Hausman, E. Goldring, Parent involvement, influence, and satisfaction in magnet schools: Do reasons for choice matter?, *The Urban Review*, 32(2), 105–121.

Харис (2018): J. C. Harris, Integrating urban schools in a modern context: Roadblocks and challenges with the use of magnet schools, *Urban Education*, 57(3), 365–400.

Џорџ, Дарлинг-Хамонд (2021): J. George, L. Darling-Hammond, *Advancing integration and equity through magnet schools*, Palo Alto, CA; Washington, DC: Learning Policy Institute.

Мaja М. Bosanac

Jovana J. Milutinović

University of Novi Sad

Faculty of Philosophy

Department of Pedagogy

MAGNET SCHOOLS AND DIFFERENT ASPECTS OF THEIR IMPACT

Summary: Starting from the position that innovations in education are becoming an imperative of educational systems, this paper deals with magnet schools that, although representing the American model of public, government schools, attract the attention of researchers and educators outside the American continent. The aim of this paper is to analyze the basic characteristics of magnet schools in the context of global trends and modern educational policies. This goal is conceptualized within three tasks: (1) investigating global trends in education with special emphasis on the question of school choice, (2) presenting the emergence of magnet schools and analyzing their basic characteristics, (3) examining the effects of magnet schools. Based on theoretical analysis, it is concluded that magnet schools, as schools of choice that at-

tract students and parents interested in certain contents or approaches to education, have the potential to act towards equal opportunities for quality education, by introducing innovations in educational practice, they strive to simultaneously promote the quality of education, equality and social justice.

Keywords: alternative schools, educational policies, magnet schools, parents, policy of school choice.